

Samboere med felles barn: En gruppe med mye gjennomtrekk

Turid Noack

Åtte prosent av dem som var samboere med felles barn ved inngangen til 1999, giftet seg i løpet av året, mens seks prosent flyttet fra hverandre. Samboerpar med felles barn består for det meste av familier som fortsatt er i småbarnsfasen. To tredjedeler av barna er under skolealder. Sannsynligheten for et foreldrebrudd er størst for de yngste samboerbarna. I 1999 var det 14 000 barn som opplevde at foreldrene ble separert. Dersom barna fra de brutte samboerskapene legges til, var det til sammen godt og vel 21 000 barn som opplevde at foreldrene flyttet fra hverandre. Å leve i samboerskap med barn er langt fra like vanlig i alle deler av landet. Mest utbredt er det i Finnmark der nærmere hvert fjerde par med barn er samboere. I Agderfylkene og Rogaland derimot er mindre enn hvert tiende par med barn et samboerpar.

Kunnskap om samboere har lenge vært mangelvare, siden samboere ikke blir registrert slik gifte blir. En gruppe samboere, nærmere bestemt par med felles barn,¹ lar seg imidlertid identifisere i SSBs registre. Disse opplysningene har inntil nylig bare vært brukt til å vise hvor mange slike par som finnes, og hvor mange barn de har. *Samboerpar med felles barn* har økt kraftig i de årene det har vært mulig å produsere slik statistikk, fra knapt 26 000 par i 1987 til 94 500 par ved inngangen til 2001.² Med støtte fra Barne- og familiedepartementet (BFD) har SSB nylig avsluttet et prosjekt for å videreutvikle statistikken over samboerpar med felles barn (Byberg, Foss og Noack, 2001). Vi ønsket blant annet å se på hvor mange samboerpar med barn som giftet seg eller flyttet fra hverandre år om annet. I denne artikkelen presenterer vi noen av hovedfunnene fra dette arbeidet. Opplegget er foreløpig bare testet ut for 1999, og det er disse resultatene som gjengis her.

Mange samboerpar med felles barn har også særkullsbarn

Samboerpar med felles hjemmeboende barn har i gjennomsnitt 1,6 barn. 16 prosent av disse parene har også særkullsbarn i husholdningen. Samboere med felles barn er for det meste familier som fortsatt er i

småbarnsfasen. To tredjedeler av samboerbarna er under skolealder. Til sammenlikning er bare en tredjedel av barna til gifte foreldre så små. Mange av samboerne gifter seg etter hvert, og det forklarer langt på vei hvorfor gifte foreldre gjennomgående har eldre barn. Samboerskapenes relative korte historie er en annen faktor. Siden det for 10-15 år siden var mindre vanlig å få barn som samboere, er det også begrenset hvor mange som kan ha rukket å legge småbarnsfasen bak seg.

Noe flere giftermål enn brudd

15 prosent av dem som var samboere med felles barn ved inngangen til 1999, var falt ut av gruppen ved årets utgang. Langt fra alle endringer skyldtes samlivsbrudd. For 8 prosentpoeng var det snarere det motsatte som hadde skjedd. De hadde i løpet av året valgt å gifte seg.

Samlivsbrudd, her definert ved at de ikke lenger var registrert bosatt på samme adresse, omfattet 6 prosentpoeng.³ Dessuten var det en mindre gruppe der samboerskapet hadde opphørt av andre grunner. Det innbefattet i 1999 blant annet 129 samboerskap som opphørte fordi den ene døde.⁴ Regjeringen har nylig foreslått at samboerpar som har eller har hatt felles barn, eller som tidligere har vært gift med hverandre, skal bli likestilt med gifte par i spørsmålet om arveavgift. Så lenge samboerpar med felles barn i all hovedsak er yngre personer, kan det vanskelig bli snakk om noe stort inntektstap for staten.

Turid Noack er forsker ved Seksjon for demografi og levekårsforskning. (turid.noack@ssb.no)

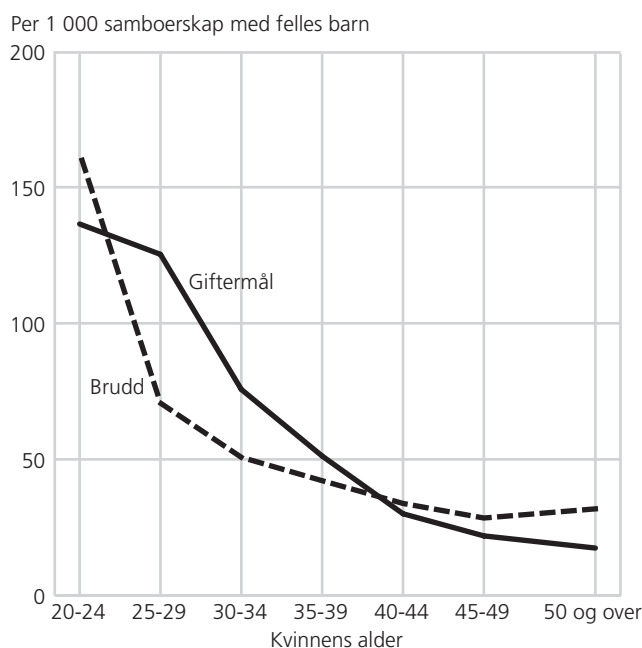
¹ For å bli definert som samboerpar med barn må paret ha minst ett felles barn som er registrert bosatt sammen med dem.

² Tallet for 1987 er justert ned med 3 prosent i forhold til det som tidligere er publisert. Det er gjort fordi vi i arbeidet med å videreutvikle statistikken, oppdaget at en del separerte par var kommet med som samboere (Byberg, Foss og Noack 2001).

³ For registerbaserte tall er opphør av felles adresse den eneste muligheten for å definere brudd i samboerskap. Opphør av felles adresse er ingen fullgod indikator på om samlivet faktisk har opphørt. Par der den ene har skiftet bosted på grunn av arbeid, studier o.l. vil kunne føre til for høye anslag for samboerbrudd. Par som har flyttet fra hverandre, men ikke sendt flyttemelding innen årsskiftet, vil trekke i motsatt retning.

⁴ Foruten de nevnte opphørsgrunnene (giftermål, brudd og død) var det et fåtall samboerpar som falt ut fordi de ikke lenger hadde hjemmeboende barn, eller fordi den en eller begge ble registrert utvandret.

Figur 1. Giftermåls- og bruddrater for samboere med felles hjemmeboende barn etter kvinnens alder. 1999

Kilde: Byberg, Foss og Noack (2001).

Sannsynligheten for giftermål eller brudd i løpet av året var særlig stor blant de yngste samboerne (figur 1). Der kvinnen var under 25 år, var bare to av tre fortsatt samboere ved utgangen av året. Som figur 1 viser, var det for så unge vanligere med brudd enn med giftermål. Jo eldre samboerparene var, desto mer stabile var de som gruppe. Av samboere i 40-årene med felles barn var det bare sju av hundre som skiftet status i løpet av året. Halvparten av dem hadde giftet seg, og like mange hadde flyttet fra hverandre.

Ekteskaphyppigheten avtok raskt med økende alder. Kvinner tidlig i 20-årene giftet seg dobbelt så hyppig som dem som var i 30-årene, og for dem som var ti år eldre, var ekteskaphyppigheten enda lavere. Det er grunn til å tro at de som er mest innstilt på å gifte seg, gjør det i forholdsvis ung alder. Det betyr i så fall at samboerne med økende alder vil bestå av en stadig mer selektert og mindre giftelysten gruppe. En kan heller ikke se bort fra at en del av dem som av ulike grunner ikke giftet seg i yngre år, i utgangspunktet ikke var så forskjellige i sin holdning til ekteskapet. Men kanskje har de etter hvert som årene har gått, skiftet syn, og kommet til at det ikke betyr så mye fra eller til om de formaliserer forholdet.

Jo yngre samboerparene var, desto flere brudd, og de aller yngste stod i en særstilling. Bruddhyppigheten for kvinner i begynnelsen av 20-årene var 163 av 1 000 mot mindre enn det halve, 71, for dem som var fem år eldre (figur 1).

Det er verdt å minne om at den mest utpregede høyrisikogruppen var ganske marginal sett i forhold til alle samboerpar med felles barn. De med den høyeste

bruddhyppigheten (kvinner i første halvdel av 20-årene) utgjorde bare 8 prosent av samboerparene med barn, mens par der kvinnen var sist i 20-årene omfattet en fjerdedel. For de resterende to tredjedelene var bruddhyppigheten vesentlig mindre, maksimalt 50 brudd per 1 000 samboerpar med felles barn.

Overraskende regionale forskjeller

Samboerskap fikk raskt fotfeste i alle deler av landet, men er langt fra like utbredt i alle områder. Blant par med barn (ektepar og samboerpar) finner vi i dag høyest andel samboere fra Trøndelag og nordover, og færrest i de sørligste delene av landet (figur 2). I Agderfylkene og Rogaland er mindre enn hvert tiende par med barn et samboerpar mot nærmere hvert fjerde i Finnmark.

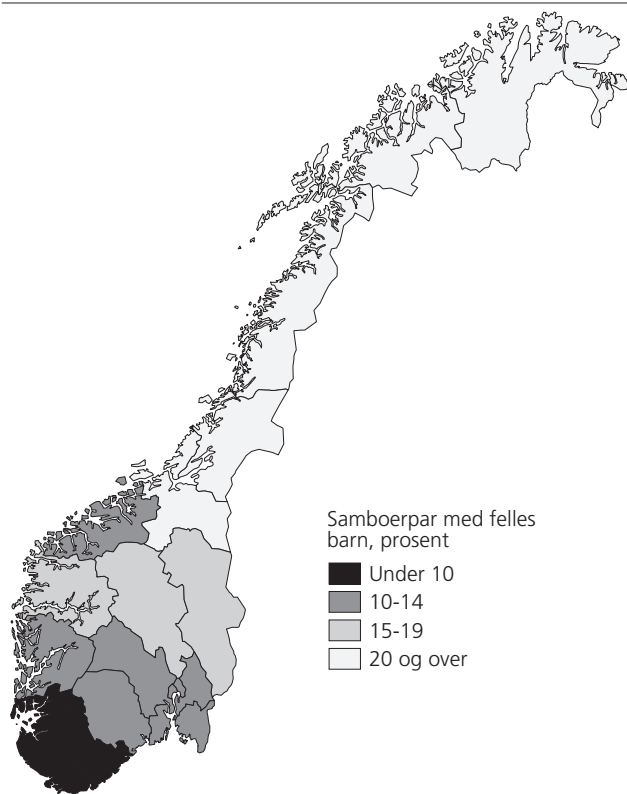
Tradisjonelt har det i Norge vært lav skilsmissehyppighet i de områdene der de såkalte motkulturene (kirke, avholdssak og målsak) har stått sterkt, mens Oslo og etter hvert også Finnmark har toppet statistikken. Vi antok i utgangspunktet at brudd i samboerskap ville oppvise et tilsvarende regionalt mønster. Hypotesen stemte bare delvis. Av de to fylkene med høy skilsmissehyppighet var det bare Oslo som lå høyt i brutte samboerskap (figur 3). Finnmark var ganske midt på treet, der var det verken spesielt få eller spesielt mange samboere som flyttet fra hverandre. Overraskende nok var det Agderfylkene som hadde forholdsvis flest samboerbrudd. Disse fylkene har tradisjonelt ligget i nedre halvdel når det gjelder skilsmisser. På motsatt hold stemte hypotesen bedre. De tre fylkene med lavest skilsmissehyppighet (Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag) lå også lavest når det gjaldt samboerbrudd.

Umiddelbart kan det se ut til at der det er forholdsvis få samboerskap, er de også mindre stabile enn i fylker der samboerskap er en mer vanlig samlivsform (se figur 2 og 3). En tenkelig forklaring er at de som velger å være samboere i områder der ekteskapet står sterkt, er mer forskjellige fra de gifte enn samboerne i områder der samboerskap ikke i samme grad representerer et avvik. Det innebærer at så lenge samboerskap er en mer marginal samlivsform, så vil de som er samboere også kunne tenkes å avvike mer fra de gifte, for eksempel ved å være mer åpne for skifte av partner.

Barn født i samboerskap

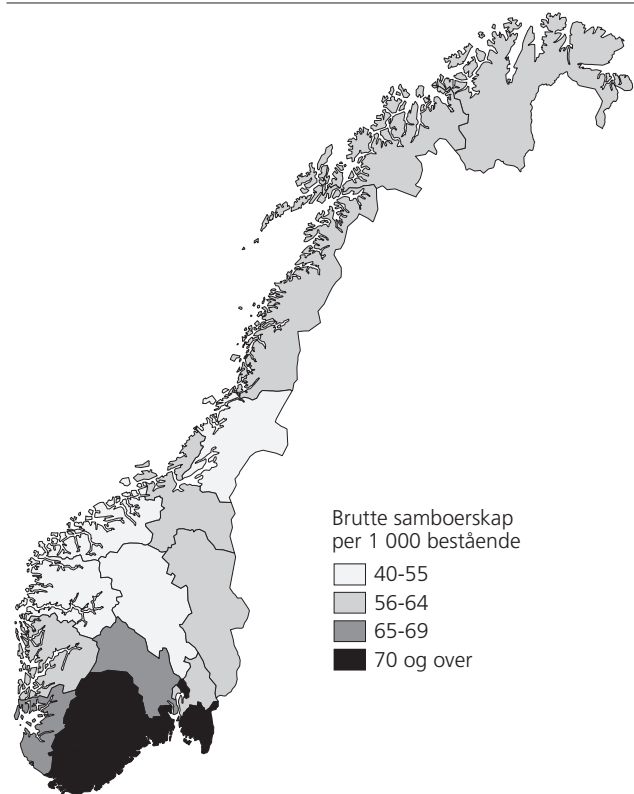
Fødestatistikken har kanskje vært det mest slående eksemplet på at statistikken ikke har greid å holde tritt med de faktiske familieendringene. Den har skilt mellom barn født i og utenfor ekteskap, men ikke fått frem hvor mange av de utenomekteskapelige barna som hadde samboerforeldre. Dette gapet mellom statistikkens virkelighetsbilde og den faktiske familieatferden er ikke spesielt for Norge. Med unntak av Sverige er det fortsatt inndelingen i og utenfor ekteskap som er standard i så godt som alle land. Andelen

Figur 2. Andel samboerpar med barn av alle par med barn etter fylke. 1999

Kartgrunnlag: Statens kartverk
Kilde: Byberg, Foss og Noack (2001).

Figur 3. Brudd per 1 000 bestående samboerskap med felles barn etter fylke. 1999

Kartgrunnlag: Statens kartverk
Kilde: Byberg, Foss og Noack (2001).

fødte utenfor ekteskap tok til å øke for godt og vel 40 år siden. Det har vært en kraftig vekst fra 4 prosent i 1960 til 50 prosent i 2001.

En viktig del av det prosjektet som er gjennomført for BFD, var å vurdere hvorvidt fødestatistikken kunne bli mer finmasket ved å ta i bruk registeropplysninger om foreldrenes bosted ved barnets fødsel. I prosjektet ble det konkludert med at status tre måneder etter barnets fødsel antagelig gir det mest presise bilde av mors samlivsstatus rundt barnets fødsel, det vil si om hun var gift, samboer eller enslig.⁵ Da har flyttinger i tiden rundt barnets fødsel rukket å bli registrert, samtidig som det ikke har skjedd for mange nye endringer (Byberg, Foss og Noack 2001). Dette ga tall som stemte rimelig bra overens med opplysninger fra den medisinske fødselsmeldingen.⁶ For 2001 er skillet mellom samboermødre og enslige mødre innarbeidet i den løpende statistikken. 42 prosent av de fødte hadde samboerforeldre, 8 prosent var barn av enslige mødre og 50 prosent hadde gifte foreldre.

Beskjedent innslag av eldre alenemødre

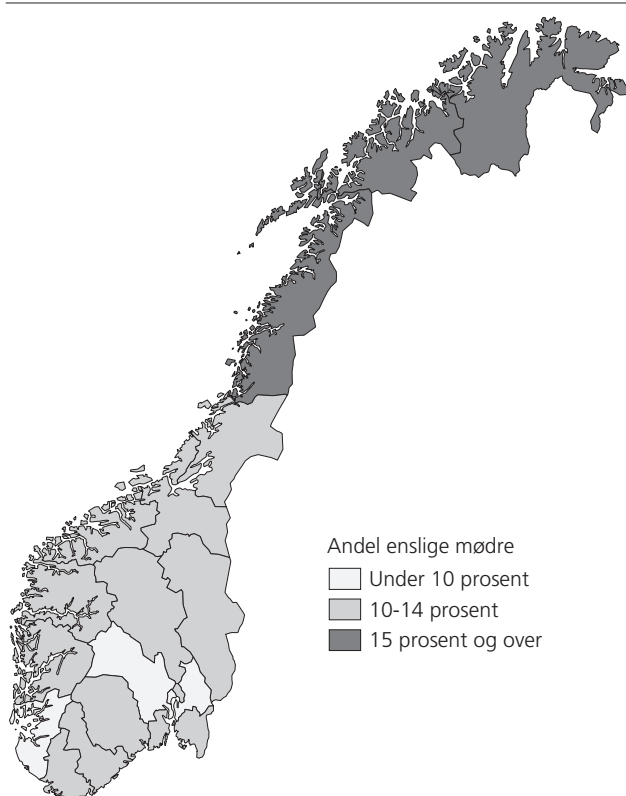
Den målbevisste karrierекvinnen som i godt voksen alder velger å bli alenemor, synes å være langt mindre vanlig enn det inntrykket som er skapt gjennom diverse medieoppslag. Den typiske alenemoren er også i våre dager en ung mor. Nærmere halvparten av alle som i 1999 fikk barn uten å være gifte eller samboere, var under 25 år. Bare én av ti av de enslige mødre var eldre enn 35 år. Forholdsvis flest enslige var det blant dem som fikk barn som tenåringer. 58 prosent av tenåringsmødrene var verken gifte eller samboere. Av de eldre fødende (35-49 år) var aleneandelen beskjeden, nærmere bestemt ti prosent

Det var klare fylkesvise variasjoner i andelen mødre som verken er gifte eller registrert bosatt sammen med barnets far ved barnets fødsel (figur 4). Forholdsvis flest alenemødre var det i de nordligste fylkene. Høyest andel enslige mødre hadde Finnmark, mens Akershus hadde den laveste andelen.

⁵ I gruppen enslige har det ikke vært mulig å skille ut kvinner som måtte være samboere med en annen enn barnets far.

⁶ Medisinsk fødselsregister (MFR) har siden 1982 publisert statistikk over mors samlivsstatus ved barnets fødsel basert på de opplysningene som fremkommer i den medisinske fødselsmeldingen. Tallene for 1982-1985 og muligens noe lenger ser imidlertid ut til å underestimerer andelen samboermødre ganske betydelig. Utformingen av den medisinske fødselsmeldingen har gjennom årene dessuten vært noe uheldig utformet når det gjelder kartlegging av samlivsstatus (bruk av ikke gjensidig utelukkende svaralternativer). Dette problemet er i de senere år forsøkt løst ved hjelp av en mer detaljert instruks. For en nærmere diskusjon av ulike datakilder se Byberg, Foss og Noack (2001).

Figur 4. Enslige mødre ved barnets fødsel etter fylke. 1999.
Prosent

Kartgrunnlag: Statens kartverk
Kilde: Byberg, Foss og Noack (2001).

Den nye studien gir også muligheter for å sammenlikne omfanget av alenemødrene ved barnets fødsel i Sverige og Norge. I 1999 var omtrent én av ti alenemødre i så vel Norge som i Sverige, og gjennomgående var aldersmønsteret ganske likt i de to landene. Unntaket var tenåringsmødrene. Antallet mødre som er tenåringer, har riktignok gått kraftig tilbake i begge landene, men av dem som fortsatt får barn i så ung alder, er norske kvinner langt oftere enslige enn hva som er tilfelle for de svenske. Hva dette kan skyldes er vanskelig å vite, men en ting som skiller de to landene er retningslinjene for støtte til enslige mødre. Den norske ordningen med overgangsstønad er en automatisk rettighet som utløses uten noen form for behovsprøving. De som blir gravide før de har etablert seg i arbeidslivet, vil således på forhånd kunne vite hvilken offentlig støtte de vil ha krav på som enslig mor. En enslig mor i Sverige vil også kunne få hjelp, men det er en behovsprøvet sosialhjelp tilstått etter nærmere vurdering i hvert enkelt tilfelle.

I hvilken grad demografisk atferd kan påvirkes og styres gjennom lover og regelverk, er et komplekst spørsmål som det ikke finnes noe enkelt og fullgodt svar på. De atferdsendringene som er observert i kjølvannet av nye regler, ser ofte ut til å ha vært forbigående korttidseffekter. Det vil si hendelser som mest sannsynlig ville skjedd uansett, men som blir fremskutt eller utsatt av bebudede endringer. Forskjellen mellom de norske og svenske tenåringsmødrene er

interessant i så måte, og reiser spørsmål om samlivs-atferd aktivt tilpasses regelverket, i det minste for de helt unge fødende. Det kan se ut som den norske modellen gjør det lettere og kanskje også viktigere å opprettholde status som enslig mor for marginale grupper med liten mulighet for egenforsørging, mens den svenske modellen mer oppmuntrer til alternativ forsørging gjennom samboerskap eller ekteskap, eller til å avstå fra å få barn i så ung alder. Tenåringsfruktbarheten var også noe lavere i Sverige enn i Norge i 1999.

Separasjonsstatistikken dekker bare to tredjedeler av alle barn som berøres av foreldrebrudd

Samboerskap har ikke uventet vist seg å være en langt mer ustabil samlivsform enn ekteskap. Dersom en bare sammenholder par med barn er forskjellen mindre, men viskes langt fra ut. Bruddrisikoen for samboerpar med barn er mer enn tre ganger så stor som for ektepar med barn (Texmon, 1999). I disse beregningene er det tatt hensyn til flere forhold, blant annet barnetall og barnas alder.

Årlig er det om lag 14 000 barn under 18 år som opplever at foreldrene tar ut separasjon. Til nå har vi bare hatt grove anslag for hvor mange barn som kommer i tilsvarende situasjon ved at samboerforeldre flytter fra hverandre. Beregningene vi har gjort for 1999, viste at det totalt var omlag 21 400 barn som opplevde foreldrebrudd det året. Av dette utgjorde barna fra de separerte familiene i underkant av to tredjedeler, mens en tredjedel var samboerbarn med foreldre som flyttet fra hverandre.

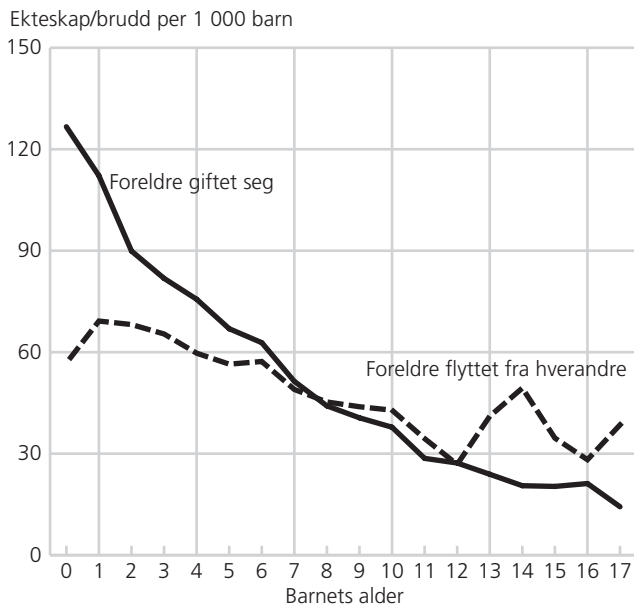
Et brudd mellom de voksne vil selvsagt også berøre eventuelle særkullsbarn som måtte bo sammen med paret. Samboerparene som flyttet fra hverandre i 1999, hadde til sammen 1 200 særkullsbarn boende i husholdningen. Tilsvarende opplysninger om særkullsbarn gis ikke i separasjonsstatistikken. Gitt at forholdet mellom egne barn og særkullsbarn er som for samboere, dreide det seg om anslagsvis 2 200 barn. Totalt gir dette nærmere 25 000 barn som i løpet av 1999 ble direkte involvert i et samlivsbrudd.

I dette regnestykket er bare samboere som har minst ett felles barn lagt til grunn. Barn som lever med mor eller far og dennes samboer, men der paret ikke har felles barn, er det ikke mulig å fange opp gjennom registerstudier. Basert på svenske beregninger er det imidlertid gjort et anslag også for denne gruppen (Statistiska centralbyråen, 1999). Iberegnet disse barna er det samlede antall som årlig opplever et brudd, anslått til 27 000-30 000 barn. Det er mer enn dobbelt så mange som det separasjonstallene alene får frem. Dette anslaget er imidlertid beheftet med en god del usikkerhet.

Mye av regelverket som er utarbeidet for å ivareta barns interesser i en vanskelig familiesituasjon er av-

Figur 5. Barn i ulike aldre med samboerforeldre som giftet seg/ flyttet fra hverandre. Ekteskap/brudd per 1 000 barn. 1999

Kilde: Byberg, Foss og Noack (2001).

hengig av foreldrenes samlivsform. Før det gis separasjonsbevilling, må eksempelvis gifte par møte til mekling. Formålet med slik mekling er å hjelpe foreldrene til å komme frem til en best mulig avtale for barna med hensyn til foreldreansvar, bosted og samvær. Et tilsvarende sikkerhetsnett finnes per dags dato ikke for samboerbarna. For deres foreldre er mekling en frivillig sak, med mindre de ønsker å reise sak om barnefordelingen.

Sannsynligheten for å oppleve et foreldrebrudd er størst for de yngste samboerbarna. Av 1 000 samboerbarn mellom ett og tre år opplevde 68 at foreldrene flyttet fra hverandre i løpet av 1999 (figur 5). Hyppigheten av foreldrebrudd er lavere for de eldre barna, men nok en gang er det vanskelig å si hvordan mulige seleksjonseffekter spiller inn, det vil si hva som kjenner tegner foreldre som fortsatt er samboere etter at barna har kommet opp i skolealder. I Sverige, der samboerskap har en lenger tradisjon, er hyppigheten av foreldrebrudd den samme, men aldersmønsteret avviker fra det norske, det vil si at risikoen for brudd øker med barnets alder (Statistiska centralbyrån, 2000).

Samboerbarn under skolealder hadde større sannsynlighet for å oppleve at foreldrene giftet seg, enn for at de gikk fra hverandre (figur 5). Av 0-åringer som ved inngangen til 1999 hadde samboerforeldre, fikk 127 av 1 000 gifte foreldre i løpet av året. Deretter synker foreldrenes giftermålshyppighet, men først for tenåringsbarna er det mer vanlig med foreldrebrudd enn at mor og far gifter seg.

Å telle samboere er fortsatt en utfordring for statistikken

Veksten i det vi kan kalle den moderne formen for samboerskap, har pågått i mer enn tretti år (NOU 25:1999). At samboerskap er lite synlig i statistikken, selv etter så lang tid, er i og for seg ikke overraskende. Par som flytter sammen, trenger ikke gjøre annet enn å sende inn en flyttemelding som ved et hvert skifte av bosted, men flyttemeldingen alene viser ikke om de to lever som samboere. I utredningen *Samboerne og samfunnet* (NOU 25:1999) ble mulighetene for å innføre en eller annen form for registrering av samboere, frivillig eller obligatorisk, drøftet. Konklusjonen der var at en frivillig ordning neppe ville få tilstrekkelig oppslutning, og at en obligatorisk registrering lett ville komme til å støte mot hensynet til privatlivets fred.

Det er i dag drøyt en halv million samboere i Norge. Til sammenlikning er det 1,7 millioner gifte personer. Dette samboertallet er anslått på grunnlag av utvalgsundersøkelser. Det som finnes av løpende statistikk over samboere, er enten basert på registeropplysninger (samboerpar med felles hjemmeboende barn), eller på SSBs årlige omnibusundersøkelser (alle samboere). Tall for alle samboere vil være relativt usikre siden de stammer fra utvalgsundersøkelser, og de kan ikke brytes ned på kommune- og fylkesnivå. I folketellingene har samboerskap⁷ inngått siden 1980, men siden de er gjennomført med tiårsintervaller, blir det mange tomrom i utviklingen. Mer detaljert informasjon har vi blant annet fra to spesialundersøkelser om fruktbarhet og samliv⁸ (se for eksempel Noack og Østby 1981, Blom et al 1993 og Blom 1994).

I samboerskapenes første år var det bare blant de ganske unge at samboerne var en betydelig gruppe. Mot slutten av 1970-tallet var 12 prosent av alle kvinner i første halvdel av 20-årene samboere mot bare 2 prosent av deres ti år eldre medsøstre. Med årene har imidlertid innslaget av samboere økt i alle aldre. Av kvinner i 30-årene er i dag hver femte samboer. Da er alle regnet med enten de lever i samliv (ekteskap/samboerskap) eller ikke. At den nye samlivsformen først slo igjennom blant de unge, sier seg egentlig selv. Det var de som stod fritt til å velge. De noe eldre hadde i stor grad allerede bundet seg opp i ekteskap. For dem ble samboerskap derfor først et alternativ ved et eventuelt neste samliv.

I omtalen av moderne familieliv kan en av og til få inntrykk av at det bare er et tidsspørsmål før samboerskapene har fortrenget ekteskapene. Dette synes imidlertid å være en forhastet slutning. Forsatt ser det ut til at de fleste velger å gifte seg før eller siden. Av kvinner i 30-årene som lever i samliv, er en fjerdedel samboere og de resterende tre fjerdedelene gifte.

⁷ I folketellingene brukes vanligvis en snevrere definisjon av samboerskap enn det som benyttes i intervjuundersøkelser. 424 000 er det foreløpige tallet for samboere fra Folke- og boligstillingen 2001.

⁸ Fruktbarhetsundersøkelsen 1977 og Familie- og yrkesundersøkelsen 1988.

Ekteskapet holder også langt på vei stand i Sverige, selv om samboerskap der har en lenger og sterkere tradisjon enn hos oss. I en nyere svensk undersøkelse med særlig vekt på atferd og holdninger blant yngre kvinner og menn, konkluderes det med at «- äktenskapet inte håller på å bli omodernt i Sverige - tvärtom. De allra flesta unga vuxna i dagens Sverige förväntar sig att de kommer att gifta sig framöver, men det er inte nödvändigt att gifta sig för barnens skull, utan det verkar mera handla om att manifistera allvaret i relationen till ens partner» (Bernhardt 2001). Det minner oss om at samboerskap best bør analyseres og forstås som en fase i livsløpet, ikke som et permanent alternativ til ekteskap.

En løpende overvåkning av utviklingen i samboerskap på linje med det som ekteskaps- og skilsmissestatistikken åpner for, gir våre registre foreløpig ikke muligheter for. En omfattende statistikk over hvor mange samboerskap som år om annet inngås og oppløses, lar seg derfor ikke etablere. At kunnskapen om samboerskap er mangelfull er en ting, noe annet er at også utviklingen i ekteskaps- og skilsmissetallene blir vanskelig å tolke. Her er mange viktige, men fortsatt ubesvarte spørsmål som for eksempel spørsmålet om hvor stabile dagens samliv egentlig er, gitt at også de «papirløse» skilsmisene telles med? En kan også spørre om fallende ekteskaps hyppighet til fulle har blitt kompensert av en økning i samboerskap, eller om det er blitt flere som foretrekker en permanent singeltilværelse?

For *samboerpar med felles barn* er det imidlertid slik det her er vist, mulig å utnytte foreliggende registerdata på en bedre måte. Samboerpar med felles barn utgjør anslagsvis 38 prosent av alle samboerpar.

Mangelfull kunnskap om samboerskap blir til syvende og sist et spørsmål som berører alle studier der en tradisjonelt har trukket inn sivilstand. Studier av helse og dødelighet er kanskje det beste eksemplet. De har som oftest vist at det å være gift indirekte eller direkte har en beskyttende effekt, i det minste for menn. Men det betyr ikke nødvendigvis at samboerskap virker på samme måte. I vårt prosjekt om *samboerpar med felles barn* kom det blant annet frem at det regionale mønsteret for samboerbrudd langt fra var overensstemmende med skilsmissemønsteret. Det understreker behovet for å skille mellom samboerskap og ekteskap.

At den løpende statistikken bare i beskjeden grad klarer å fange opp de faktiske samlivs- og familieendringene, er et alvorlig problem når familiepolitiske tiltak skal planlegges, drøftes og evalueres. Vi har kommet frem til et opplegg som gir ny og verdifull kunnskap om *samboere med felles barn*, men vår viten om majoriteten av landets samboere, alle dem som ikke har felles barn, er fortsatt svært mangelfull. For-

håpentligvis vil vi om ikke alt for lenge få mer løpende innsikt også i denne kategorien samboere. Danmark og Finland har mye av denne kunnskapen allerede. Der har en gjennom flere år brukt informasjon fra boligregistrene til å lage mer omfattende statistikk over samboere⁹. Så presist som statistikk bygget på ekteskaps- eller skilsmissemeldinger, kan dette aldri bli. Men det er etter mitt syn den mest farbare veien, når vi skal telle samboere som drøyer med å gifte seg, eller som mer prinsipielt har valgt en uregistrert samlivsform.

Referanser

Bernhardt, E. (2001): Att gifta sig - eller bara bo i hop? *VälfärdsBulletinen* nr.4, Statistiska centralbyrån, Stockholm.

Blom, S., T. Noack og L. Østby (1993): Giftermål og barn - bedre sent enn aldri? *Sosiale og økonomiske studier* 81, Statistisk sentralbyrå.

Blom, S. (1994): Marriage and Cohabitation in a Changing Society: Experience of Norwegian Men and Women Born in 1945 and 1960. *European Journal of Population* 9: 143-173.

Byberg, I. H., A.H. Foss og T. Noack (2001): Gjete kongens harer - rapport fra arbeidet med å få samboerne mer innpasset i statistikken. *Rapporter* 2001/40, Statistisk sentralbyrå.

Noack, T. og L. Østby (1981): Fruktbarhet blant norske kvinner: Resultater fra Fruktbarhetsundersøkelsen 1977. *Samfunnsøkonomiske studier* 49, Statistisk sentralbyrå.

NOU (1999:25): Samboerne og samfunnet. Norges offentlige utredninger, Statens forvaltningstjeneste/Statens trykning, Oslo.

Statistiska centralbyrån (1995): Skilsmässor och separationer. Bakgrund och utveckling. *Demografiska rapporter* 1995:1, Statistiska centralbyrån, Stockholm.

Statistiska centralbyrån (1999): Barn och deras familjer 1998. *Demografiska rapporter* 1999:3, Statistiska centralbyrån, Stockholm.

Statistiska centralbyrån (2000): Barn och deras familjer 1999. *Demografiska rapporter* 2000:2, Statistiska centralbyrån, Stockholm.

Texmon, I. (1999): Samliv i Norge mot slutten av 1900-tallet. En beskrivelse av mangfold og endring. Vedlegg 3 i Norges offentlige utredninger NOU 1999:25, Statens forvaltningstjeneste/Statens trykning, Oslo.

⁹ Forutsetningen er et detaljert boligregister. Arbeidet med å etablere et slikt register ble iverksatt i forbindelse med Folke- og boligtellingsen 2001.